

Asia: VN/28311/2020

Arviomuistio rikosvahinkolaista

1. Yleiset huomiot rikosvahinkolaista

1.1. Onko rikoksen uhrin ja surmansa saaneen henkilön läheisten korvaussuoja rikosvahinkolain perusteella nykyisellään riittävä?

Ei, rikosvahinkolakia tulee muuttaa.

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Oikeusrekisterikeskus (ORK) yhtyy arviomuistiossa esitettyyn käsitykseen, että rikoksen uhrin tai surmansa saaneen läheisen näkökulmasta korvausten perintäprosessi on useimmiten pitkäkestoista ja raskasta. Lisäksi rikoksen uhrin tai surmansa saaneen läheisen hyväksi tuomittuja korvauksia saadaan harvoin perityksi rikoksentekijältä täysimääräisesti.

2. Rikosvahinkokorvausten enimmäismäärät

2.1. Miten arvioitte arviomuistiossa esiintuotuja rikosvahinkolain perusteella maksettavien korvauskattojen tasokorotuksia?

A) Tasokorotukset ovat kannatettavia sekä aineettomista vahingoista että henkilövahingosta ja kärsimyksestä maksettavasta yhteiskorvauksesta.

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

ORK vastaa valtion takautumisoikeuteen perustuvien saatavien (rikosvahinkokorvausten) täytäntöönpanosta. Tasokorotusten myötä ORK:n työmäärään ei arvioida lisääntyvän merkittävästi. Täytäntöönpanoprosessi voisi jopa osin selkiytyä, mikäli Valtiokonttorilla olisi aiempaa useammin mahdollisuus korvata rikoksen uhrille korvauksia koko tuomion mukaisesta määrästä sen sijaan, että rikoksen uhri huolehtisi joiltain osin korvausten perimisestä itse.

3. Valtiokonttorin maksusitoumus

3.1. Kannatatteko Valtiokonttorin etukäteistä maksusitoumusta rikoksen uhrin ja henkirikoksen uhrin läheisen sairaanhoitokuluina korvattavista terapiakuluista?

Kyllä

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Rikoksen uhrin ja henkirikoksen uhrin läheisen näkökulmasta ehdotus etukäteisestä maksusitoumuksesta on ORK:n näkemyksen mukaan kannatettava sairaanhoitokuluina korvattavien terapiakulujen osalta. Ehdotettu muutos lisää ORK:n henkilötyötä sen vuoksi, että ORK:n täytäntöönpantavaksi tulisi jatkossa enemmän rikosvahinkokorvauksia, joita ei ole käsitelty tuomioistuimessa. ORK:n tehtäväksi tulisi tältä osin myös oikeudelliset perintätoimenpiteet. ORK:lle ehdotetusta muutoksesta aiheutuva henkilötyötarve tulee ottaa huomioon vaikutusarvioinnissa.

4. Rikosvahinkolain perusteella suoritettava kärsimyskorvaus

4.1. Tulisiko ja miltä osin rikoksen uhrin oikeutta kärsimyskorvaukseen rikosvahinkolain nojalla laajentaa?

Ei

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

ORK:n näkemyksen mukaan rikoksen uhrin oikeus rikosvahinkolain mukaiseen kärsimyskorvaukseen on tällä hetkellä riittävällä tasolla. Myös ehdotukset tasokorotuksesta ja maksusitoumuksen käytön mahdollistamisesta parantavat myös rikoksen uhrin asemaa. Kärsimyskorvauksen käyttöalan laajentamisella olisi vaikutusta myös siihen, että valtion takautumisoikeuteen perustuvia saatavia olisi ORK:n täytäntöönpantavana aiempaa enemmän.

4.2. Kannatatteko surmansa saaneen henkilön läheisen oikeutta kärsimyskorvaukseen rikosvahinkolain nojalla?

Kyllä

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

ORK viittaa tältä osin arviomuistiossa esitettyihin perusteluihin.

4.3. Mikä olisi rikosvahinkolain nojalla surmansa saaneen henkilön läheiselle suoritettavan kohtuullisena pidettävän kärsimyskorvauksen enimmäismäärä?

-

5. Korvausten yhteismäärästä tehtävä perusvähennys

5.1. Tulisiko rikosvahinkolain 20 §:n mukainen perusvähennys kumota?

Kyllä

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Perusvähennys vaikuttaa valtion takautumisoikeuteen perustuvan saatavan täytäntöönpanotehtävään monin tavoin. ORK aloittaa rikosvahinkosaatavan täytäntöönpanon lähettämällä vahingonaiheuttajalle kirjeen (ilmoitus maksuunpanosta), jossa on saatavan maksamista varten tarvittavat tiedot sekä tieto siitä, mihin vahinkotapahtumaan rikosvahinkokorvaus liittyy. ORK:lla ei ole mahdollisuutta lisätä vahingonaiheuttajalle lähtevään ilmoitukseen tarkempaa erittelyä täytäntöönpantavista korvauksista korvauslajeittain. Useimmiten

Valtiokonttorin myöntämät korvaukset perustuvat tuomioistuinratkaisuun, joten Valtiokonttorin rikosvahinkolain nojalla tekemä perusvähennys on monissa tapauksissa ratkaiseva tekijä siinä, miksi perittävä rahamäärä ei vastaa suoraan tuomioistuimen vahingonaiheuttajan maksettavaksi velvoittamia rahamääriä. Lisäksi rikoksen uhri voi itse samanaikaisesti periä perusvähennyksen osuutta vahingonaiheuttajalta. Edellä mainitut asiat aiheuttavat usein ylimääräistä selvitystyötä rikoksen uhrille, vahingonaiheuttajalle, ORK:lle ja ulosottoviranomaiselle. Perusvähennyksestä luopuminen todennäköisesti vähentäisi selvitystyötä aiheuttavia yhteydenottoja ORK:ssa.

Tällä hetkellä suurin osa rikosvahinkokorvauspäätöksistä siirtyy Valtiokonttorilta ORK:lle paperisina. Jatkossa on tarkoitus kehittää sähköistä ja osin automatisoitua tiedonsiirtoa Valtiokonttorin ja ORK välillä. Perusvähennyksestä luopuminen tukisi osaltaan myös tätä tavoitetta.

Perusvähennyksestä luopuminen lisäisi jossain määrin Oikeusrekisterikeskukselle perittäväksi tulevien valtion takautumisoikeuteen perustuvien saatavien kappalemäärää sekä perittävää kokonaisrahamäärää. Toisaalta täytäntöönpanoprosessin virtaviivaistaminen toisi vastaavasti myös henkilötyösäästöä.

5.2. Tulisiko Valtiokonttorin maksamalle korvaukselle asettaa jokin alaraja, mikä?

Ei

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Ks. aiemman vastauksen perustelut.

6. Valtiokonttorin tiedonsaantioikeudet

6.1. Kannatatteko Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuksien laajentamista?

Kyllä

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

-

7. Muut huomiot

7.1. Muut huomiot arviomuistiosta ja rikosvahinkolaista

-

Kivinen Jussi

Oikeusrekisterikeskus

Haataja Sakari
Oikeusrekisterikeskus